

กุลธิดา จันทรเจริญ 2555: กลวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยสื่อพื้นบ้าน: กรณีศึกษาการดำเนินโครงการสื่อพื้นบ้านเพื่อสุขภาพเยาวชน ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน) สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ประสงค์ ดันพิชัย, Ph.D. 349 หน้า

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้สื่อพื้นบ้านเป็นเครื่องมือเสริมสร้างสุขภาพเยาวชน 2) ถอดบทเรียนการดำเนินงานที่สะท้อนกลวิธีการใช้สื่อพื้นบ้านเชื่อมร้อยเยาวชนให้เข้าร่วมและคงอยู่ในกระบวนการเสริมสร้างสุขภาพ และ 3) สังเคราะห์กลวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยสื่อพื้นบ้านเพื่อเสริมสร้างสุขภาพเยาวชน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย แกนนำโครงการ 20 คน แกนนำชุมชน 32 คน แกนนำเยาวชน 28 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก สันทนา กลุ่ม สังเกต บันทึก การแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อเติมเต็มและตรวจทานข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่อพื้นบ้านเพื่อสุขภาพเยาวชนมีที่มาจากปัญหาของชุมชน คือ การสูญหายของวัฒนธรรมชุมชน การขาดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยง และการมีช่องว่างระหว่างวัย เหตุผลของแกนนำโครงการในการดำเนินงาน คือ ความต้องการฟื้นฟูสื่อพื้นบ้านที่กำลังจะสูญหาย การป้องกันเยาวชนจากพฤติกรรมเสี่ยง และความตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของชุมชนและสภาพแวดล้อมธรรมชาติ สื่อพื้นบ้านที่เลือกใช้ คือ สื่อบอกเล่า สื่อการแสดง/การละเล่น สื่อวัตถุ และสื่อพิธีกรรม เยาวชนที่ร่วมโครงการจำนวน 1,313 คน มีบทบาทร่วมคิด ร่วมบริหาร ร่วมรับความรู้ และร่วมถ่ายทอดความรู้ สื่อพื้นบ้านทุกประเภทสามารถแทรกเนื้อหาสุขภาพ และส่งผลต่อสุขภาพเยาวชนทั้งกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ กลวิธีในการเชื่อมร้อยเยาวชน คือ 1) เตรียมความพร้อมชุมชน ด้วยการประสานแกนนำชุมชน สัมภาษณ์ที่ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อบรม และใช้กิจกรรมของเยาวชนเป็นสื่อประสานชุมชน 2) ระดมเยาวชนด้วยการประสานผ่านโรงเรียน แกนนำเยาวชน/ชุมชน การสร้างกระแสนิยม การสร้างทีมงาน การใช้แรงขับเคลื่อนจากสังคมภายนอก และการประกาศรับสมัคร 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่เยาวชน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ สั่งให้ทำตาม บรรยาย สาธิต และให้ค้นคว้าด้วยตนเอง โดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ให้เยาวชนมีความรู้ คิดเป็น ทำเป็น ตระหนักในคุณค่าของสื่อพื้นบ้าน และสามารถถ่ายทอดความรู้ 4) ติดตามและประเมินผล ด้วยการใช้แบบประเมินผล กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการถอดบทเรียน

กลวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยสื่อพื้นบ้านที่สังเคราะห์ได้จากการวิจัย ได้แก่ “กลวิธี 6 ต้อง” ประกอบด้วย 1) ต้องตอบพื้นที่ 2) ต้องมีแกนนำ 3) ต้องทำเครือข่าย 4) ต้องรู้ใช้สื่อ 5) ต้องร่วมมือร่วมสร้าง และ 6) ต้องเสริมทางยั่งยืน